

Etické kódexy a finančné inštitúcie - nebankové subjekty.

1. časť

V predchádzajúcich číslach časopisu som sa zaoberala otázkou postavenia, významu a obsahu etických kódexov vo finančných inštitúciách. Najskôr vo všeobecnej rovine a neskôr v konkrétnych bankových subjektoch.

V tomto článku sa budem venovať etickým kódexom v ostatných subjektoch finančného trhu. Zameriam sa najmä na etické kódexy niektorých asociácií a profesných združení, pôsobiacich na finančnom trhu Slovenskej republiky.

Tieto kódexy majú spravidla formu záväzného predpisu, ktorým sa musia jednotliví členovia riadiť. Nedodržovanie je sankcionované.

I. Etický kódex členov Asociácie správcovských spoločností.

Tento predstavuje vlastne záväzné predpisy, ktorými sa riadi člen asociácie pri výkone svojej činnosti. Už preambula hovorí o tom, že člen asociácie vystupuje čestne, odborne, zodpovedne a dôstojne pri komunikácii s verejnosťou, podielníkmi a akcionármi, pracovníkmi a ostatnými členmi asociácie. Musí konať eticky a podporovať druhých v profesionálnom a etickom konaní tak, aby sa zvyšoval kredit členov asociácie a kolektívneho investovania.

Uvedený kódex sa týka investičných spoločností, investičných fondov, a subjektov majúcich osobitný vzťah k členovi asociácie, t.j. subjektov majetkovo alebo personálne prepojených s členom asociácie. Samozrejmosťou je dodržiavanie právnych predpisov Slovenskej republiky a krajín, v ktorých sa vykonáva činnosť.

Od členov asociácie sa vyžaduje profesionálne správanie:

- hlavne sa nesmie správať neprofesionálnym spôsobom, obsahujúcim podvod, alebo účelové manipulovanie s faktami, alebo na takomto správaní sa podieľať.

- o svojej dôveryhodnosti, čestnosti a profesionalite sa nesmie vyjadrovať zaujato, skreslene alebo negatívne.

Kódex upravuje aj uplatňovanie kontroly voči pracovníkom.

Každý člen asociácie musí urobiť primerané opatrenia na to, aby jeho pracovník nevykonával takú činnosť, pri ktorej je možnosť vzniku konfliktu so záujmami zamestnávateľa pri správe majetku v podielových alebo investičných fondoch.

Nesmie poveriť svojho pracovníka takou prácou, u ktorej možno odôvodnene predpokladať vznik konfliktu medzi záujmami zamestnávateľa pri správe majetku v podielových alebo investičných fondoch a osobnými záujmami pracovníka.

Pri propagácii produktov člen nesmie dávať písomne alebo ústne garancie získania určitej miery zhodnotenia vložených prostriedkov.

Nesmie sa vyjadrovať skresľujúco, nepravdivo alebo neúplne o službách, ktoré je schopný vykonať, kvalifikácii svojich pracovníkov a manažérov.

Tiež nie je prípustné sa takto vyjadrovať o :

- a) službách poskytovaných inými subjektami
- b) kvalifikácii pracovníkov a manažérov iných subjektov

V oblasti informovania klienta sa upravujú niektoré povinnosti podrobne ako napríklad:

- pri predaji podielového listu vhodným spôsobom informovať o termíne, kedy bude podielníkovi podielový list dodaný,
- pri predaji akcie investičného fondu vhodným spôsobom informovať o termíne, kedy bude akcionárovi akcia dodaná,
- pri spätnom predaji podielového listu vhodným spôsobom informovať o termíne, kedy bude podielníkovi podielový list odobraný a vyplatený
- pri predaji a spätnom predaji podielového listu uviesť úplne, podrobne a zrozumiteľne výšku poplatkov pre každú jednotlivú transakciu
- informovať podielníka o ďalších poskytovaných službách a ich poplatkoch,

najmä ak súvisia s predajom a spätným predajom podielového listu; v takom prípade je člen asociácie povinný o nich informovať ešte pred kúpou podielových listov alebo akcií investičných fondov

Prospekty, výročné a polročné správy, štatúty podielových fondov a stanovy investičných fondov ako i ďalšie dokumenty propagujúce predaj podielových listov a akcií investičných fondov (napr. sadzobník poplatkov), musia byť k dispozícii verejnosti bezplatne.

Pre účely výplaty výnosov z podielového listu alebo dividend je člen asociácie povinný vhodným spôsobom informovať podielníka alebo akcionára investičného fondu o vzniku a zániku práva na výplatu výnosov z podielového listu alebo dividend.

Takisto sa zakazuje skreslená prezentácia výkonových ukazovateľov

Člen asociácie nesmie písomne alebo ústne prezentovať skreslene jeho dosiahnuté výkonové ukazovatele. Musí postupovať tak, aby takáto informácia bola správna, nezavádzajúca a kompletná.

Opatrnosť a dôkladnosť v investičnom procese

Člen asociácie musí pri investičných rozhodnutiach uplatňovať profesionálny prístup, opatrnosť, dôslednosť a nezávislosť.

Pri týchto rozhodnutiach má používať dostatočnú a vierohodnú údajovú základňu.

Musí vyvinúť dostatočné úsilie, aby sa pri investičnom rozhodovaní vyhol použitiu skreslených alebo nepravdivých údajov.

Investičná spoločnosť alebo investičný fond nemôžu nakupovať ani vlastniť akcie iných investičných spoločností a investičných fondov.

Pri uplatnení nákupných a predkupných práv a pri zmenách kurzov cenných papierov, zmenách ocenenia nehnuteľností a hnutelných vecí sa môžu podiely prekročiť najdlhšie na dobu šiestich mesiacov, počas ktorej sa musí zabezpečiť rozloženie rizika .

Vysporiadavanie záväzkov

je v kódexe upravené pre prípad, že nie je v stanovách investičného fondu určený rozhodný dátum pre vznik nároku na dividendu.

Niektoré zásady uplatňované voči podielníkom a akcionárom investičných fondov

Člen asociácie musí uprednostniť prospech podielníkov alebo akcionárov fondov pred vlastným záujmom.

Je povinný splniť všetky záväzky, ktoré na seba prebral pri uzatváraní zmlúv s podielníkmi alebo akcionármi fondov.

Nesmie vykonávať obchodné transakcie so subjektami, ktoré majú k nemu osobitný vzťah, ak by sa dalo opodstatnene predpokladať, že by došlo ku konfliktu ich záujmov so záujmami podielnikov alebo akcionárov fondov.

Ďalej je **vylúčená manipulácia ceny cenných papierov na trhu**. Nesmie tak urobiť priamo ani nepriamo cez iné osoby.

Člen asociácie nesmie najmä:

- a) získať majetok v podielovom alebo majetok investičného fondu alebo prijímať služby za ceny vyššie, ako sa dajú dosiahnuť pri vynaložení odbornej starostlivosti
- b) predávať majetok v podielovom alebo majetok investičného fondu alebo poskytovať služby za ceny nižšie, ako sa dajú dosiahnuť pri vynaložení odbornej starostlivosti

Kódex tiež zakazuje využitie dôverných informácií

Za dôvernú informáciu sa považuje informácia, ktorá nebola uverejnená a ktorá sa týka hospodárskej a finančnej situácie jedného alebo niekoľkých emitentov, prípadne jedného alebo niekoľkých verejne obchodovateľných cenných papierov a ktorá by po uverejnení mohla významne ovplyvniť kurz príslušných cenných papierov.

Člen asociácie, ktorý má zo svojho postavenia oprávnenie získať dôvernú informáciu o hospodárskej alebo finančnej situácii emitenta alebo o iných skutočnostiach významných pre vývoj finančného trhu a kurzov cenných papierov, nesmie uzavierať obchody s týmito cennými papiermi alebo svoje informácie využiť vo svoj prospech alebo v prospech iných osôb, a to dovedy, než sa tieto informácie stanú všeobecne dostupnými.

Presne je upravená aj **povinnosť zverejňovať údaje**, napríklad

Pri týždennom zverejňovaní údajov o otvorenom podielovom fonde je člen povinný poskytnúť Asociácii minimálne tieto údaje:

- a) úplný názov podielového fondu
- b) menovitá hodnota podielového listu
- c) minimálna cena pri spätnom predaji platná k poslednému dňu týždňa

- d) maximálna cena pri predaji platná k poslednému dňu týždňa
- e) celková čistá hodnota aktív (NAV) k poslednému dňu týždňa
- f) NAV na 1 podielový list k poslednému dňu týždňa
- g) počet spätne predaných podielových listov za týždeň
- h) počet predaných podielových listov za týždeň
- i) počet podielových listov v obehu k poslednému dňu týždňa

Ďalej upravuje mesačné poskytovanie údajov o uzavretom podielovom a investičnom fonde, polročné poskytovanie údajov a ročné poskytovanie údajov a tiež príležitostné zverejňovanie údajov.

Kódex myslí i na **ochranu investora** najmä v súvislosti so zachovaním mlčanlivosti.

Všetky informácie týkajúce sa podielnikov a akcionárov fondov sú dôverné.

Člen asociácie nesmie poskytnúť údaje iným osobám ani zneužiť vo svoj prospech na iné účely ako boli pôvodne poskytnuté.

Investičný fond nesmie poskytnúť údaje o akcionároch vlastniacich menej ako

5 % akcií iným osobám s výnimkou prípadov, ak poskytnutie týchto údajov iným osobám je nevyhnutné na zabezpečenie vyplatenia dividend akcionárom alebo na zabezpečenie informovania akcionárov.

Podobný charakter má aj

II. Etický kódex člena Asociácie obchodníkov s cennými papiermi.

Člen asociácie je povinný najmä vykonávať len také odborné činnosti, na ktoré má povolenie MF SR, ako aj dostatočné personálne, finančné a materiálne predpoklady, pričom nebude vykonávať tieto činnosti prostredníctvom osoby, ak je mu známe, že táto svojim konaním preukázateľne úmyselne poškodila iného obchodníka s cennými papiermi, klienta obchodníka s cennými papiermi, prípadne iný subjekt finančného trhu. Môže sa zaväzovať iba na plnenie takých záväzkov, ktorých krytie má dostatočne zabezpečené, pričom nesmie záväzky plniť ani za svoje záväzky ručiť aktívami svojich klientov, bez ich písomného súhlasu.

Aj **pravidlá prístupu ku klientom** sú určené presne :

Podľa kódexu pri uzatváraní zmlúv o obstaraní kúpy alebo predaja cenných papierov (najmä komisionárskej a mandátnej zmluvy) je člen asociácie povinný, ak klient netrvá na inom, zabezpečiť, aby zmluva obsahovala okrem zákonom predpísaných náležitostí aj:

- a) spôsob zhodnocovania dočasne nevyužitých peňažných prostriedkov poskytnutých klientom členovi asociácie ako záloha na nákup cenných papierov, alebo získaných z predaja cenných papierov klienta, prípadne ustanovenie o tom, že tieto prostriedky zhodnocované nebudú,
- b) spôsob a lehotu úhrady peňažných prostriedkov získaných za predané cenné papiere klienta, prípadne na ktoré má klient nárok z iného dôvodu; ak v zmluve nie je uvedené inak, je člen asociácie povinný uhradiť tieto finančné prostriedky klientovi bez zbytočného odkladu,
- c) v prípade zmlúv, ktoré nie sú uzatvorené na jeden prípad, prípadne viac presne vymedzených prípadov, podmienky a lehoty vypovedania zmluvy,
- d) výšku odmeny za poskytnuté služby prípadne spôsob jej výpočtu,
- e) spôsob a čas poskytovania informácií klientovi o obchodoch, uzatvorených na jeho účet.

Pri zadávaní pokynu na nákup alebo predaj cenných papierov a pri uzatváraní zmlúv o prevode cenných papierov je člen asociácie povinný v primeranom rozsahu informovať klienta:

- a) o aktuálnej situácii na trhu týkajúcej sa predmetných cenných papierov,
- b) o okolnostiach, ktoré by mohli znemožniť alebo nepriaznivo ovplyvniť realizáciu pokynu zadávaného klientom, pokiaľ sú mu známe, alebo ich môže považovať za pravdepodobné,
- c) o predpokladanom spôsobe a čase realizácie pokynu, najmä či pôjde o kúpu cenných papierov klienta do majetku člena asociácie alebo o predaj klientom požadovaných cenných papierov z majetku člena asociácie, prípadne či pôjde o vzájomný obchod medzi klientmi člena Asociácie, ak sú mu takéto skutočnosti známe,
- d) o možnosti uskutočnenia obchodu za výhodnejších podmienok, než ktoré požaduje klient, ak mu je takáto možnosť pri zadávaní pokynu známa alebo ak ju môže považovať za pravdepodobnú; uvedené sa vzťahuje aj na prípady, keď klient zadáva pokyn na realizáciu priameho obchodu, pri ktorom vopred určí druhú zmluvnú stranu, ak klient aj

napriek tomu trvá na realizácii priameho obchodu za menej výhodných podmienok, je člen asociácie povinný dať si klientom preukázateľným spôsobom potvrdiť, že ten bol o takejto skutočnosti informovaný.

Člen asociácie je ďalej povinný

- a) oboznámiť klienta v primeranom rozsahu podľa svojich možností s prípadným rizikom, spojeným so zadávaným pokynom,
- b) odmietnuť prijatie takeého pokynu klienta, ktorého realizáciou by podľa informácií, ktoré sú mu známe, prípadne ktoré by mu ako obchodníkovi s cennými papiermi mali byť známe, došlo k porušeniu zákona,
- c) neuprednostňovať obchody na vlastný účet pred obchodmi na účet klientov, neuprednostňovať určitého klienta pred ostatnými, pričom nesmie realizovať také obchody, ktoré by mali za následok bezprostrednú ujmu niektorého klienta,
- d) ako prvoradé kritérium pri určovaní poradia realizácie pokynov používať výšku limitnej ceny a termín podania pokynu,

Kódex ďalej upresňuje :

V prípade, že klient poveril člena asociácie správou jeho finančných prostriedkov, t.j. ak klient nezadáva jednotlivé pokyny samostatne, ale určuje len rámcovo zameranie investovania, je člen asociácie povinný venovať investovaniu týchto prostriedkov maximálnu odbornú starostlivosť; nesmie pritom vykonávať také operácie, ktoré by vystavili klienta neprimeranému riziku, alebo ktorými by ho úmyselne poškodil.

Ak člen asociácie zverejnil pre určité obdobie predpokladanú výšku výnosov v rámci správy majetku klientov alebo obdobnej činnosti a ak z reálneho posúdenia okolností vyplýva, že túto hodnotu nebude možné z akýchkoľvek dôvodov dosiahnuť, je povinný bezodkladne takúto skutočnosť oznámiť všetkým zainteresovaným klientom.

Člen asociácie je povinný pri vykonávaní činností súvisiacich s umiestnením emisie cenných papierov na primárnom trhu navrhnúť klientovi, ako emitentovi týchto cenných papierov, taký spôsob a podmienky predaja emitovaných cenných papierov, pri ktorých

možno s použitím všetkých dostupných informácií predpokladať, že prinesú emitentovi najväčší efekt. Pri verejnom umiestnení emisie cenných papierov na primárnom trhu je člen Asociácie povinný dbať najmä na presné stanovenie, vhodné zverejnenie, ako aj dodržiavanie podmienok jej predaja.

Aj tento kódex obsahuje pravidlá pri poskytovaní a ochrane informácií

Rovnako ako pri asociácii správcovských spoločností sa dodržiavanie etického kódexu členmi asociácie **kontroluje a sankcie** za ich porušenie udeľuje členom kontrolná komisia, v súlade so Stanovami Asociácie, pričom sa riadi platným Disciplinárnym poriadkom Asociácie.

Použitá literatúra:

Klopper, M.: Etika podnikania, Bratislava, SPN 1995

Luknič, A.S.: Štvrtý rozmer podnikania – etika., Bratislava,
Slovak Academic Press 1994

Remišová, A.: Etické kódexy, Bratislava, Ekonóm 1998

Liška, V., Lachkovič, R., Nováková, J., Zumrová, J.: Kolektivní investování,
Praha: Bankovní institut, 1998

Internetové stránky:

www.finportal.sk

www.banky.sk

www.finance.sk

www.nbs.sk

www.vub.sk